

بررسی تأثیرات توسعه اقتصادی-اجتماعی، بر رضایتمندی جانبازان حقوق بگیر بنیاد شهید و امور ایثارگران (مطالعه موردی استان تهران)

سید محمد میرساداتی^۱

تاریخ دریافت: ۹۹/۲/۲۰

هادی شیرازاد^۲

تاریخ پذیرش: ۹۹/۹/۱۸

زهرا نیک فرجام^۳کاوه خبیری^۴فریبا شایگان^۵

چکیده:

این تحقیق به دنبال هدف کلی شناخت و تبیین علل نارضایتی جانبازان حقوق بگیر حالت اشتغال بنیاد شهید و امور ایثارگران مناطق ۱۳ گانه استان تهران بوده است و بر همین اساس برخی عوامل تأثیرگذار بر آن را مورد کنکاش قرار می‌دهد. ابتدا فرضیه‌هایی مطرح شد و سپس این فرضیات در معرض پرسش و آزمون قرار گرفت. جامعه آماری کل حقوق بگیران جانباز بنیاد شهید و امور ایثارگران، تعداد ۶۶۰۱ نفر بوده که تعداد ۳۸۴ نفر از مناطق سیزده گانه استان تهران مورد مطالعه قرار گرفتند. در این تحقیق از روش پیمایشی و با بهره‌گیری از پرسشنامه کتبی و روش نمونه‌گیری خوشه‌ای، متغیرهای خدمات و امتیازات اجتماعی، اعتقادات مذهبی، فراغت و بیکاری، احساس محرومیت اجتماعی، ارتقاء به جایگاه اجتماعی بالاتر و احساس نیاز جدید مورد آزمون قرار گرفت و رابطه آن با رضایتمندی جانبازان سنجیده شد. و همه فرضیه‌ها اثبات و تایید گردیده است و بررسی‌ها نشان می‌دهد که رابطه مستقیم یا معکوس میان متغیرهای مذکور با رضایتمندی جانبازان وجود دارد در نهایت با تجزیه و تحلیل یافته‌ها و داده‌های تحقیق یک نارضایتی نسبی را بین جانبازان حقوق بگیر حالت اشتغال استان تهران نتیجه‌گیری می‌نماییم

کلیدواژه: تسهیلات و امکانات، جانبازان و ایثارگران، حقوق و امتیازات، رضایتمندی

^۱ دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی گرایش اقتصادی و توسعه، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی تهران،

sm.mirsadaty@gmail.com

^۲ استادیار گروه پزشکی دانشگاه علوم انتظامی (نویسنده مسئول) hadi_shirzad@yahoo.com

^۳ استادیار گروه فقه و حقوق اسلامی دانشگاه آزاد اسلامی واحد یادگار امام خمینی (ره) شهرری zohrehnik@gmail.com

^۴ استادیار گروه تربیت بدنی دانشکده علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد آشتیان sepkamis@gmail.com

^۵ استاد گروه جامعه‌شناسی دانشگاه علوم انتظامی امین shayegan_fa@yahoo.com

در طول هشت سال دفاع مقدس، در مقابل تجاوز دشمن به میهن اسلامی برخی از فرزندان برومند این سرزمین در راه دفاع از آرمانهای بلند انقلاب اسلامی و حفظ میهن اسلامی آماده مبارزه شده و در این راه عده ای به شهادت رسیدند و عده ای نیز دچار صدمات جسمی و روحی و روانی شدند و لاجرم بخشی از توانایی خود را از دست داده و به افتخار جانبازی نائل آمدند. صدمات جسمی و روحی این عده نه تنها در ابعاد گوناگون اعم از رفتاری، احساس، تفکر و ادراک مشهود بوده و تداوم آن خانواده، تحصیل، اشتغال، رابطه با اجتماع و در مجموع عملکردهای این قشر را در سطح گسترده ای تحت تأثیر قرار داده و به چالش کشیده است. در این میان حفظ و بالا بردن سلامت جسمی و روانی جانبازان و عزت نفس مصدومین جسمی و روانی ناشی از دفاع مقدس همواره یکی از دغدغه های مسئولین امر بوده و اقدامات نیز در این راستا انجام داده اند. حمایت های اینگونه ای در بیشتر کشورهای که درگیر جنگ بوده به منظور حمایت از آسیب دیده گان جنگ متداول بوده و برنامه های خاصی از قبیل حقوق و مزایا و مستمری، اشتغال و کاریابی، تعاون و امور اجتماعی، خدمات عمومی، آموزش و پژوهش و خدمات فرهنگی و رفاهی را به اجرا گزارده اند. نظام جمهوری اسلامی نیز بر اساس وظیفه الهی و دینی خود قوانین و مقرراتی را در جهت حمایت از قشر آسیب دیده از جنگ وضع کرد که در این بین استخدام جانبازان و مجروحین و برپایی حقوق ویژه موضوع اشتغال برای جبران مسائل مالی این عده به مرحله اجرا گذارد. در سال ۱۳۷۲ قانونی با عنوان حالت اشتغال در مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید که بر اساس آن حقوق مستخدمین لشکری و کشوری همطراز مشاغل قبلی توسط دستگاه متبوع و برای غیر مستخدمین برابر نظام هماهنگ کارکنان دولت برعهده بنیاد می باشد. اجرای این طرح از طرفی باعث گردید که جانبازان و ایثارگران نگران معیشت خود نبوده و ضمن حفظ عزت این گروه بتوانند به ادامه زندگی عزت مند ادامه دهند. از طرف دیگر اجرای این طرح موجبات نارضایتی نیز در میان جامعه ایثارگری و حقوق بگیران بنیاد شهید را فراهم نموده است.

بنابراین به طور کلی برخی از امکانات و تسهیلات جهت رفاه و تأمین معیشت ایثارگران و جانبازان دفاع مقدس در قالب سیاست های توسعه ای کشور، از جمله قوانین کلان مثل قانون برنامه توسعه پنجساله اول و دوم و... که منجر به تصویب قوانین و مصوبات جدید ایثارگری از طریق مجلس شورای اسلامی گردید و بدنبال آن ارائه خدمات و امکانات و امتیازات اجتماعی ایثارگری به جانبازان از قبیل حقوق حالت اشتغال و استخدام و اشتغال بکار و سهمیه ورود به دانشگاه ها و وام های کم بهره بانکی مسکن و وام خودرو و وام اشتغال و تسهیلات بیمه و سلامت مثل بیمه خدمات درمانی و بیمه عمر و... آغاز گردید. این نوع خدمات رسانی به جانبازان در قالب برنامه های توسعه با الگوهای کشورهای غربی که با فرهنگ و ارزش های مادی و دنیایی جوامع غربی سازگار بوده و برآن اساس تهیه و تنظیم شده بود و با همان شکل خام و مطابق با دنیای مدرنیته، وارد کشور ما شد. این فرایند به گونه ای بود که با فرهنگ اصیل و ارزش ها و اعتقادات الهی و معنوی و سنت های اوائل دوران انقلاب

سازگاری نداشته و همچنین با توجه به وجود ساختار یک نظام اجتماعی نابرابر در جامعه ایران، ارائه خدمات و امکانات و امتیازات به جانبازان در قالب برنامه‌های توسعه با الگوهای جوامع غربی در نهایت موجب عدم رضایتمندی جامعه ایثارگران (جانبازان حقوق بگیر بنیاد شهید و امور ایثارگران) گردید.

با توجه به مقدمه مذکور پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به سوالات ذیل است:

- آیا ارائه تسهیلات و امکانات و امتیازات ایثارگری از قبیل اجتماعی و اقتصادی و رفاهی و معیشتی اعم از حقوق و مزایا، وام‌های کم بهره بانکی و تسهیلات استخدامی و اشتغال و خدمات تحصیلات عالی و سهمیه دانشگاه‌ها و خدمات درمانی و بهداشتی و بیمه و مسکن و واگذاری خودرو موجب افزایش مطالبات و ایجاد توقع کاذب جامعه ایثارگری (جانبازان حقوق بگیر) به عبارت دیگر موجب نارضایتی آنان می‌شود؟

- آیا عدم رضایتمندی جانبازان در پرخاشگری آنان تأثیر دارد؟

- آیا عدم رضایتمندی جانبازان موجب احساس محرومیت اجتماعی می‌شود؟

- آیا قوانین و امتیازات و ارائه خدمات و امکانات ایثارگری به جانبازان حقوق بگیر موجب تضاد و از خود بیگانگی و نهایتاً عدم رضایت آنان می‌گردد؟

- آیا پرداخت حقوق و مزایای از کارافتادگی کلی به جانبازان، موجب عدم انگیزه اشتغال بکار و در نتیجه موجب بیکاری و در نهایت موجب عدم رضایتمندی آنان خواهد شد؟

ضرورت و اهمیت تحقیق:

سرمایه اجتماعی ((Socil capital)) از مؤلفه‌های توسعه اجتماعی است سرمایه به مفهوم عام آن یکی از مهمترین عنصر در فرایند توسعه است که از سال ۱۹۸۰ به بعد وارد ادبیات علوم اجتماعی و جامعه شناسی شده است، امروزه این نوع سرمایه در جریان توسعه در کنار انواع سرمایه‌های طبیعی، انسانی و مادی به طور جدی مطرح است، سرمایه اجتماعی متعلق به گروه‌ها و جوامع است، سرمایه اجتماعی از مشارکت دو نفر یا یک ملت به وجود می‌آید (فوکویاما، ۱۳۷۹، ۱۳)، با توجه اینکه توسعه اجتماعی به صورت یک رویکرد کل گرایانه مطرح بوده و فرایندی است که متضمن کوشش‌هایی است که معطوف به بهبود زندگی است، مشارکت افراد در متن توسعه اجتماعی و مؤلفه‌هایی اساسی برای بهبود کیفیت زندگی است، دخالت مردم در تصمیم‌گیری‌ها مربوط به زندگی و تغییر محیطشان بوده و بستگی به خود باوری آنها دارد، تاکید قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران بر شاخص‌هایی از قبیل عدالت و توسعه که جامعه اجتماعی رهنمون می‌سازد حاکی از اهتمام نظام به این مهم در عرصه در عرصه قانون گذاری و اجرایی است با چنین رویکردی توسعه اجتماعی بیانگر ارتقای کیفیت نظام اجتماعی در راستای دستیابی به عدالت اجتماعی، تحقق یکپارچگی و انسجام اجتماعی و ارتقای کیفیت زندگی انسانهاست (کلانتری، ۱۳۷۷)، توسعه اجتماعی بیشتر بر بهبود نحوه زندگی و ارزیابی جریانها و تحولات جامع

اجتماعی تاکید دارد(ازکيا ، ۱۳۷۹:۳۵) به همین دلیل اغلب شاخه‌های اجتماعی و انسانی توسعه ، تاکید خاصی بر آموزش ، اشتغال ، بهبود الگوی مصرف ، توزیع عادلانه در آمد و رعایت بهداشت روانی و اجتماعی دارند(کهن، ۹، ۱۳۷۶،) لذا با توجه به موارد فوق این گروه از ایثارگران (جانبازان حقوق بگیر) برای نظام بعنوان سرمایه اجتماعی محسوب می شوند و این نیروی سرمایه اجتماعی می تواند در برنامه توسعه ای(اجتماعی و فرهنگی کشور بسیار ثمر بخش باشند) و یکی از مولفه های سرمایه اجتماعی ترویج ایثار اجتماعی (فداکاری و خود گذشتگی و شهادت تا پای جان افراد برای جامعه خود) می باشد که نگاه محدود به مقوله ایثار یکی از موانع جدی توسعه سرمایه اجتماعی است بنابراین ترویج ایثار اجتماعی به معنای ایجاد پیوند بین ایثار خاص که منبعث از عالی ترین سطح ایثارگری در میادین نبرد با متجاوزان به حریم نظام اسلامی و کشور است با ایثار عمومی که در زندگی روز مره اتفاق می افتد و زمینه ساز ایثار متعالی است می تواند راهکاری برای توسعه این سرمایه اجتماعی باشد و همچنین بدلیل اعتراض و نارضایتی این قشر احتمال دارد که انسجام و یکپارچگی و یگانگی آنان از بین برود و این گروهها بدلیل عدم رضایت اجتماعی به گروههای معاند و مخالف نظام اسلامی روی آورند و شروع به فعالیت نمایند که این موضوع موجب تهدید وحدت ملی و از بین رفتن و از هم پاشیدگی انسجام و یگانگی و تلف شدن و به هرز رفتن جامعه ایثارگران (جانبازان) که بعنوان سرمایه اجتماعی می باشند را موجب شود لذا از این حیث این موضوع را با اهمیت دیده ام که موضوع رضایتمندی جانبازان حقوق بگیر بنیاد شهید و امور ایثارگران استان تهران را مورد بازبینی دقیق بررسی علمی قرار دهم

۳-۱: اهداف تحقیق:

پیشینه تحقیق

در موضوع جانبازان و ایثارگران تحقیقات متعددی با رویکردهای مختلف صورت گرفته، به برخی از آنان که مرتبط با تحقیق پیش رو است اشاره می شود.

طاهری و همکاران (۱۳۹۴) به بررسی تاثیر تسهیلات ویژه فرزندان شاهد و ایثارگر بر عدالت اجتماعی ادراک شده (مطالعه موردی شهر اصفهان) پرداختند و عنوان نمودند، یکی از موضوعات حساس اجتماعی که با بحث عدالت اجتماعی گره خورده، مربوط به امتیازات یا تسهیلات ویژه فرزندان شاهد و ایثارگر است. این پژوهش با هدف بررسی رابطه تسهیلات ویژه فرزندان شاهد و ایثارگر و عدالت اجتماعی ادراک شده صورت گرفته است. پژوهش حاضر با روش کمی (پیمایش) و ابزار پژوهش پرسشنامه انجام شده و از نوع مطالعات همبستگی می باشد که در بین ۳۱۰ نفر از فرزندان شاهد و ایثارگر و افراد غیرشاهد و ایثارگر ۲۵-۲۰ ساله استان اصفهان به شیوه نمونه گیری سهمیه ای اجرا شده است. رابطه مثبتی بین تسهیلات ویژه فرزندان شاهد و ایثارگر و عدالت

اجتماعی ادراک شده از سوی مردم وجود دارد. به این معنا که افزایش یا کاهش هر کدام از متغیرهای مستقل، بر میزان عدالت ادراکی مردم تاثیر دارد. همچنین فرزندان شاهد و ایثارگر نگرش مثبت‌تری نسبت به عدالت اجتماعی ادراک شده در مقایسه با افراد غیرشاهد و ایثارگر دارند. مردم ارائه تسهیلات ویژه همانند تسهیلات آموزشی، رفاهی و بهداشتی را حق قانونی فرزندان شاهد و ایثارگر می‌دانند. اما در خصوص ایجاد فرصت‌های شغلی توسط دولت برای آنها دچار تردیدند.

مرادی و همکاران (۱۳۸۹) به بررسی و فراتحلیل تحقیقات انجام شده پیرامون میزان سازگاری خانوادگی خانواده‌های شاهد و ایثارگر پرداختند و عنوان کردند که هدف از انجام این پژوهش فراتحلیل تحقیقات انجام شده پیرامون میزان سازگاری خانوادگی خانواده‌های شاهد و ایثارگر بود. برای دستیابی به این هدف، سوالی در مورد سازگاری خانوادگی خانواده‌های شاهد و ایثارگر و سوالی دیگر در مورد تاثیر متغیر جنسیت بر سازگاری خانوادگی این خانواده‌ها طرح شد. به منظور پاسخگویی به سوالات فراتحلیل از مجموعه پژوهش‌های انجام شده درباره سازگاری خانوادگی خانواده‌های شاهد و ایثارگران در سطح کشور، ۵ پژوهش که از لحاظ روش - شناختی مورد قبول بود برای انجام فراتحلیل انتخاب شد. بر اساس نتایج این فراتحلیل، اندازه اثر مربوط به میزان سازگاری خانوادگی خانواده‌های شاهد و ایثارگر متوسط بود (۰.۲۳۱)؛ هم‌چنین اندازه اثر مربوط به تاثیر جنسیت بر سازگاری خانوادگی (۰.۰۷۸)، در سطح پایین‌تر از متوسط با سازگاری خانوادگی خانواده‌های شاهد و ایثارگر رابطه داشت. هم‌چنین بر اساس نتایج این فراتحلیل شهادت یا جانبازی پدر بر سازگاری خانوادگی خانواده‌های شاهد و ایثارگر تاثیر متوسط و جنسیت فرزندان این خانواده‌ها بر میزان سازگاری خانوادگی آن‌ها تاثیر کمی داشته است. بر اساس یافته‌های موجود در پیشینه تحقیق و نیز نتایج حاصل از این فراتحلیل، الگویی برای افزایش سازگاری خانوادگی خانواده‌های شاهد و ایثارگر ارائه شد که شامل مداخلاتی در مورد عوامل عمومی، عوامل مربوط به زندگی زناشویی و عوامل مربوط به فرزندپروری می‌باشد.

کاظمی (۱۳۶۸) در بررسی اثرات روانی و اجتماعی طرح حالت اشتغال بر روی جانبازان استان اردبیل به این نتایج دست یافته است که بین نوع حالت اشتغال به این طرح اختلاف معناداری وجود ندارد ولی میانگین نمره جانبازانی که مشمول طرح حالت اشتغال تبصره (۱) و زیر (۲۵٪) به طرح حالت اشتغال (حقوق بگیران بنیاد)، بالاتر از جانبازانی است که مشمول طرح حالت اشتغال تبصره (۶) یا حقوق بگیران غیربنیادی هستند بنابراین برای مشمولین تبصره (۱) یا حقوق بگیران بنیاد این طرح می‌تواند نوعی امنیت مالی و تامین آینده به حساب

آید بنابراین نگرش مثبت‌تری نسبت به طرح خواهند داشت در صورتیکه مشمولین حالت اشتغال تبصره (۶)، شاغلین دستگاه‌های دولتی و لشگری می‌تواند این طرح نگرش منفی ایجاد نماید و همچنین دیگر نتایج نشان می‌دهد که بین جانبازان دارای شغل دوم و فاقد شغل از لحاظ نگرش به طرح حالت اشتغال تفاوت معناداری وجود دارد و میانگین نمرات به دست آمده نشان می‌دهد که نگرش به طرح حالت اشتغال در جانبازانی که شغل دوم ندارند به طور معناداری مثبت‌تر از گروه دیگر است و یافته‌های دیگر نیز حاکی از آن بود که بین وضعیت روانی جانبازان دارای شغل دوم و فاقد شغل دوم تفاوت معناداری وجود دارد و این تفاوت بیان‌گر آن است که جانبازان دارای شغل دوم در مقایسه با جانبازان فاقد شغل دوم مشکلات بیشتری دارند از قبیل وسواس، افسردگی، حساسیت بین فردی، اضطراب و ترس و مریضی و امراض دیگر روانی که نشان می‌دهد فعالیت اقتصادی به خصوص اشتغال با سلامت روانی هم‌آهنگی دارد و اشتغال به عنوان عاملی مهم در کیفیت زندگی روان‌شناختی سازگاری فردی، اجتماعی، روانی و ... نقش ایفا می‌کند و همچنین سایر نتایج حاکی از آن است که با افزایش حمایت اجتماعی (حمایت خانواده، هم‌سالان، و مافوق) نگرش نسبت به طرح حالت اشتغال نیز مثبت می‌شود.

کی‌نیاء (۱۳۸۲)؛ در پژوهشی که به بررسی فراوانی انواع اختلالات روانی در جانبازان و معلولین شهر کرمان پرداخت به این نتیجه رسید که بالاترین میانگین در بین مقیاس‌های SCL90R مربوط به مقیاس پرخاشگری، افسردگی و شکایات جسمانی بود هم‌چنین بین افزایش مقیاس شکایات جسمانی یا درصد جانبازی افزایش مقیاس روان‌پریشی و مدت حضور در جبهه و افزایش مقیاس ترس مرضی و مجرد رابطه معناداری وجود داشت با توجه به میانگین بالاتر از حد متوسط در بیش‌تر مقیاس‌های SCL90R و مقیاس‌های با میانگین شدید در مورد پرخاشگری افسردگی نیاز مبرم به افزایش توجه مسئولین امر به وضعیت درمانی، روانی، خانوادگی، اجتماعی جانبازان احساس می‌شود.

شکرکن و مرعشی (۱۳۷۶)؛ در پژوهشی که بر روی جانبازان شاغل و غیرشاغل با درصدهای مختلف از لحاظ زمینه‌های سازگاری اجتماعی و سلامت روانی انجام دادند تفاوت معناداری در این زمینه نیافتند با توجه به این که بیشتر جانبازان از افرادی با احساس مسئولیت بالا آرمان‌گرا و معتقد می‌باشند احساس بی‌کاری و بطالت ممکن است برای‌شان ناگوار باشد به همین نحو انواع اختلالات با درجه کم ضعیف متوسط شدید می‌تواند بروز نماید و سرانجام با گذشت زمان سیر اختلالات از حالت حاد به طرف مزمن سوق پیدا می‌کند.

همچنین دوفرتی پی ج (۲۰۰۳) در پژوهشی که بر روی ۴۶ معلول قطع عضو در جنگ ویتنام (با میانگین ۲۸ ساله) پرداخت، نشان داد که اگر چه این گروه از نظر شغلی و ازدواج وضعیت با ثباتی داشتند ولی با توجه به پایین بودن مقیاس SF-36 ناتوانی اساس مطرح می‌شود و میلز و وارد تفاوت متغیرهای عمل‌گر مکنون بین سطوح عمل‌کردهای مکنون و سلامت روانی به دست آوردند آنها نشان دادند که افرادی که استرس بهتری به این عمل‌کردها دارند دارای بهداشت روانی بهتری نیز هستند اما نظریه دیگر که در توجیه تاثیر بی‌کاری و ترک تحصیل در سلامت روانی افراد ارائه شده است نظریه‌ای محدودیت عمل است.

برگمن (۱۹۷۲) نیز در همین رابطه پژوهشی در میان معلولین زن و مرد آمریکا انجام داد و ۳۰۰ نفر معلول را از نظر مسائل روانی چون اضطراب و تزلزلات روحی و عدم توانائی در ارتباط اجتماعی مورد بررسی قرار داد. نتایج بدست آمده بیانگر آن بود که افراد معلول در مقایسه با افراد سالم زمان بیشتری را برای طرح نقشه مناسب برای برقراری ارتباط صرف نموده‌اند پژوهشگر علت اصلی را ضعف و نارسایی امکانات اجتماعی برای معلولین دانسته و می‌نویسد به همین دلیل میزان استقلال و اتکاء به نفس در معلولین خیلی کم‌تر از افراد سالم است. به نظر می‌رسد که معلولین در برقراری ارتباط اجتماعی موثر مشکل دارند که با افزایش، مشکلات روانی افزایش می‌یابد، مشکلات اقتصادی و دشواری‌های ناشی از معلولیت هم چنین بررسی این موضوع که تا چه حد عدم پشتوانه اقتصادی اضطراب‌ها و عدم امنیت معلولین را افزایش خواهد داد از دیگر مسائل قابل توجه محققین بوده است.

فرایر (۱۹۸۶) مطابق با این نظر ازدست دادن کار، سبب محدود شدن منابع فرد و به تبع آن فقر تجارب او می‌شود که پی آمد آن بدین صورت است که افراد آینده معناداری برای خود ترسیم نکنند و بنابراین بهداشت روانی آنها تقلیل یابد (فرایر ۱۹۹۵ به نقل از عرایض ۱۳۸۲).

تفاوت این پژوهش با پژوهش‌های پیشین در این است که در این پژوهش تلاش شده تا شش فرضیه مطرح و رابطه آن با میزان رضایتمندی یا نارضایتی جامعه ایثارگری بیان گردد.

روش تحقیق:

در تحقیق حاضر از روش اسنادی و پیمایشی استفاده شده است. ابزار جمع‌آوری اطلاعات، پرسشنامه و مصاحبه می‌باشد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون مقایسه میانگین‌ها و رگرسیون دومتغیری و چندمتغیری استفاده شده است. کلیه جانبازان تحت پوشش حقوق حالت اشتغال (بعنوان ازکارافتادگی کلی) بنیاد شهید و امور ایثارگران استان تهران جامعه آماری را تشکیل می‌دهند و حجم نمونه نیز از میان کلیه ۶۶۰۱ نفر جانباز حقوق بگیر مناطق سیزده‌گانه استان تهران، تعداد نمونه ۳۸۴ نفر با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب و مورد پرسش قرار گرفته‌اند. در پژوهش حاضر، برای مطالعه و بررسی میزان تغییرات در یک یا چند عامل که در اثر تغییرات یک یا چند عامل دیگر بوجود آمده، سعی گردیده از روش همبستگی یا همخوانی مبتنی بر روش تحقیق پیمایشی استفاده شود. لذا با در دست داشتن اطلاعات و داده‌های لازم از جامعه آماری و نیز محاسبه ضرایب همبستگی بین متغیرها به روابط مبتنی بر فرضیه‌های پژوهش پرداخته می‌شود.

جهت تعیین میزان روایی یا اعتبار ابزار اندازه‌گیری از اعتبار صوری (محتوایی) استفاده شده است که در این روش از مشاوره و مصاحبه با اساتید و صاحب‌نظران بهره گرفته شده است و برای تعیین پایایی پرسشنامه از روش آماری آلفای کرونباخ استفاده شده است که میزان و نتایج آن به شرح ذیل می‌باشد:

۱- میزان رضایت اجتماعی (رضایتمندی) با آلفای کرونباخ (۰/۸۹۵۶) ۲- امکانات و خدمات امتیازات اجتماعی با آلفای کرونباخ (۰/۸۳۹۲) ۳- اعتقادات مذهبی باورها و ارزش‌های قدیمی با آلفای کرونباخ (۰/۷۶۷۶) ۴- اوقات فراغت و بیکاری جدید با آلفای کرونباخ (۰/۸۳۰۱) ۵- احساس محرومیت اجتماعی (نابرابری اجتماعی) با آلفای کرونباخ (۰/۷۶۳۲) ۶- ارتقاء ایثارگران به جایگاه اجتماعی بالاتر با آلفای کرونباخ (۰/۸۳۶۱).

فرضیه‌ها:

در پژوهش حاضر شش فرضیه مورد آزمون قرار گرفته است. این فرضیات عبارتند از:

- ۱) به نظر می‌رسد میان ارائه خدمات و امکانات و امتیازات اجتماعی ایثارگری با رضایتمندی ایثارگران رابطه وجود دارد.
- ۲) به نظر می‌رسد میان اعتقادات مذهبی با رضایتمندی ایثارگران رابطه وجود دارد.
- ۳) به نظر می‌رسد افزایش اوقات فراغت و بی‌کاری با رضایتمندی ایثارگران رابطه وجود دارد.
- ۴) به نظر می‌رسد بین احساس محرومیت نسبی با رضایتمندی ایثارگران رابطه وجود دارد.
- ۵) به نظر می‌رسد بین ارتقاء ایثارگران به جایگاه اجتماعی بالاتر (از خود بیگانگی) با رضایتمندی ایثارگران رابطه وجود دارد.
- ۶) به نظر می‌رسد بین ایجاد توقعات کاذب و احساس نیاز جدید با رضایتمندی ایثارگران رابطه وجود دارد.

تعریف مفاهیم و مبانی نظری تحقیق:

برای آزمون فرضیات، برخی مفاهیم و مبانی نظری می‌بایست به وضوح روشن شود که به توضیح آن پرداخته می‌شود.

قانون حالت اشتغال

این قانون در تاریخ ۱۳۷۲/۶/۳۰ با توجه به قوانین کلی در سطح کلان کشور به دنبال برنامه‌های توسعه اقتصادی و اجتماعی، مثل قانون برنامه توسعه پنج ساله اول مجلس شورای اسلامی جهت ارتقاء سطح درآمد و رفاه و معیشت جامعه ایثارگران (جانابازان) در مجلس شورای اسلامی تصویب و به دولت وقت جهت اجراء ابلاغ شد. با تصویب این قانون تعداد ۹۳۰۰۰ هزار جانباز که شاغل بخش دستگاه‌های کشوری و لشکری و خاص نبودند و تعداد ۲۰۰۰۰ نفر جانبازان بخش دولتی (کلیه شاغلین دستگاه‌های کشوری و لشکری و قانون خاص) که برابر نظر کمیسیون پزشکی بنیاد شهید و امور ایثارگران از کارافتاده کلی شناخته شدند و بدلیل عدم توانائی انجام

هرگونه کار و فعالیت، تحت پوشش حقوق و مزایای قانون حالت اشتغال بنیاد شهید و امور ایثارگران قرار گرفتند (سایت مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی).

نارضایتی در جامعه ایثارگران

مفهوم رضایت مفهومی واحد اما دارای ابعاد پیچیده و چندبعدی است؛ عوامل متعددی در رضایت یا نارضایتی افراد تأثیر دارد (اصغری، ۱۳۹۴، ۱۹۹). از نظر هاپاک^۶ (۱۹۳۵) رضایت مفهومی چندبعدی است که با عوامل روانی، جسمانی و اجتماعی ارتباط دارد. از نظر مازلو^۷ (۱۹۴۳) رضایت ناشی از میزان برآورده شدن «نیازهای اولیه پنج‌گانه» است. این نیازها به ترتیب عبارتند از: ۱. نیازهای زیستی؛ ۲. نیازهای امنیتی؛ ۳. نیازهای اجتماعی؛ ۴. نیاز به احترام؛ ۵. نیاز به خودشکوفایی و خودانگیزی. هرزبرگ^۸ (۱۹۵۹) رضایت را متأثر از عوامل انگیزشی (درونی) و بهداشتی (بیرونی) می‌داند. لاک^۹ (۱۹۷۶)، اسپکتور^{۱۰} (۱۹۹۷) و آرمسترانگ^{۱۱} رضایت را احساس مطبوع و مثبت فرد از تجربه کاریش عنوان می‌کنند.

رضایت از زندگی با مفاهیم دیگری مانند خوش‌بینی و شادکامی نزدیک است. رضایت از زندگی به معنی احساس فرد در مورد عملکرد و شرایط زندگی‌اش و یا به عبارت دیگر ارزیابی سلامت و بهزیستی‌اش است. سازمان بهداشت جهانی، کیفیت زندگی را به صورت زیر تعریف کرده است: درک و آگاهی افراد از موقعیت خود در زندگی در متن فرهنگ و نظام ارزش‌های محل زندگی‌شان و در ارتباط با اهداف، انتظارات، استانداردها و مسائل مربوط به خود فرد می‌باشد و با عوامل زیر مرتبط است: ۱- سلامت جسمانی ۲- وضعیت روانی ۳- میزان استقلال ۴- روابط اجتماعی ۵- باورها و ارزش‌ها. این درک و آگاهی به دو صورت عینی و ذهنی بروز می‌کند. جنبه عینی کیفیت زندگی همان شیوه رفتارهای قابل مشاهده فرد در جنبه‌های مختلف زندگی است، از اینرو مردم با مشاهده نحوه زندگی یک فرد می‌توانند در مورد کیفیت زندگی او قضاوت کنند. ولی جنبه مهمتر کیفیت زندگی تصور ذهنی آن است. به این معنی که امکان دارد دیگران با مشاهده رفتار فرد، کیفیت زندگی او را مثبت ارزیابی کنند، اما خود فرد چندان تصور مثبتی از آن نداشته باشد. این جنبه ذهنی از کیفیت زندگی را، "رضایت از زندگی" می‌نامند که دربردارنده جنبه‌های گوناگونی از زندگی می‌شود و دارای ثبات نسبی است. به عبارت دیگر یک فرد زمانی از زندگی‌اش راضی است که احساس درونی مثبت و نسبتاً پایایی به جنبه‌های مختلف زندگی خود داشته باشد. برای روشن شدن مفهوم رضایت، آن را از چهار بعد فرصت در زندگی، نتایج حاصل در زندگی، ویژگی‌های درونی و ویژگی‌های بیرونی مورد بررسی قرار می‌دهیم. فرصتهایی که در زندگی هر فرد وجود دارد با نتایجی که او به دست می‌آورد متفاوت است. یک فرد ممکن است فرصت‌های زیادی را

⁶ Hoppock

⁷ Maslow

⁸ Herzberg

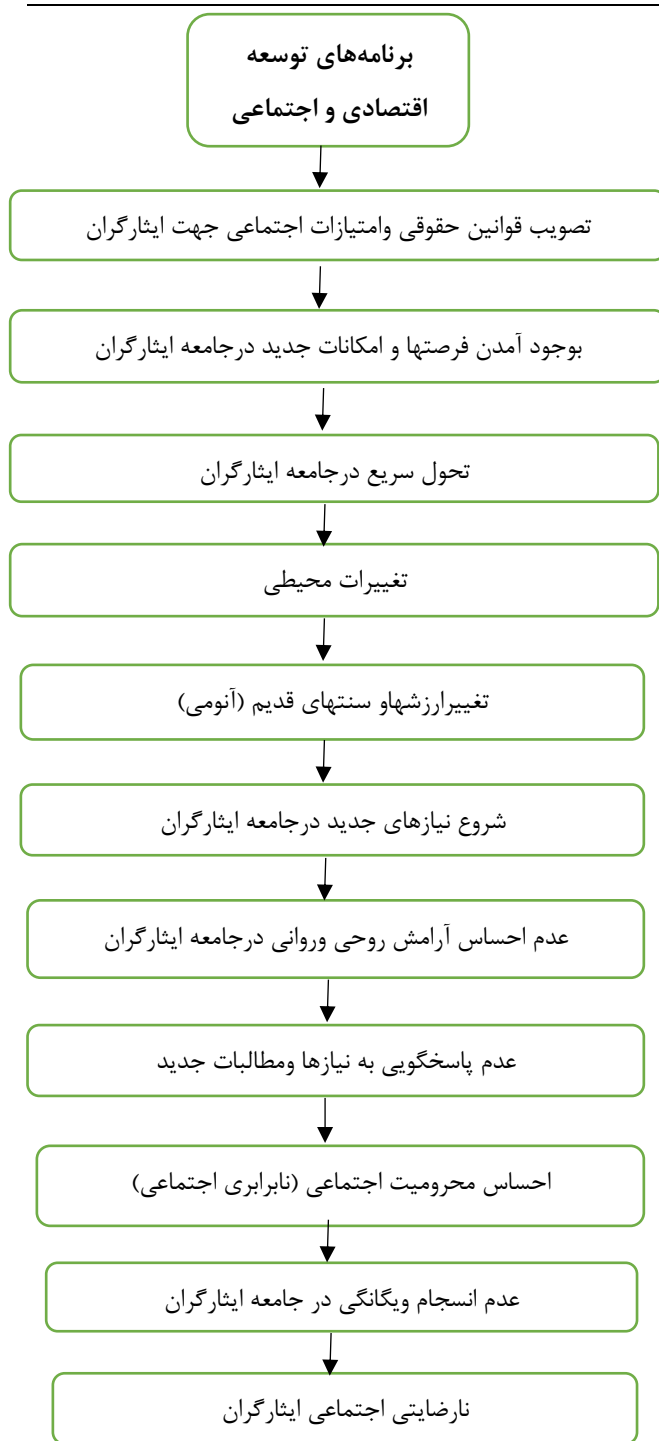
⁹ Locke

¹⁰ Spector

¹¹ Armstrong

به دلایل مختلفی از دست بدهد یا از فرصت‌های اندک خود به بهترین نحو استفاده کند. برای درک بیشتر این مطلب گاهی اوقات مفاهیمی مانند لذت، رضایت مقوله‌ای و تجربه‌ی اوج با مفهوم رضایت از زندگی اشتباه گرفته میشود. لذت، یک احساس خوشی گذرا و محدود به رفتار یا رویداد خاصی مانند خوردن یک غذای خوشمزه و یا خواندن یک کتاب خوب است. رضایت مقوله‌ای، به رضایتمندی در حوزه خاصی از زندگی مثل کار، خانواده و غیره و نه تمام جنبه‌ها مربوط است. احساس تجربه‌ی اوج، نیز به دوره‌های زمانی محدود در زندگی که توأم با رضایت است، گفته می‌شود اما منظور از رضایت از زندگی احساس خرسندی نسبتاً پایدار و همه‌جانبه در زندگی است که به آسانی متزلزل نمی‌شود. رضایتمندی عبارت است از احساس مطلوبی که به شخص پس از برآورده شدن نیازها و انتظاراتش دست می‌دهد. به عبارت دیگر، رضایت-مندی خدمت‌گیرنده، یک ارزیابی توسط خدمت‌گیرندگان بعد از دریافت خدمات است. خدمات در مفهوم عام شامل فعالیت‌های نامحسوس و لمس نشدنی هستند که موجب منفعت یا ارضاء خاطر می‌شوند، اما مالکیت چیزی را نیز به دنبال ندارند (کاتلر و آرمسترانگ، ۱۳۹۰). این‌که خدمات ارائه شده تا چه حد از جامعیت لازم برخوردار بوده و تا چه حد دارای کیفیت مناسب هستند، اغلب به عنوان دغدغه اساسی مدیران، برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران سازمان‌های دولتی مطرح می‌شود. یکی از راه‌های رفع دغدغه‌ها و پی‌بردن به میزان توفیق سازمان‌ها در انجام رسالت‌ها و دستیابی به اهداف، سنجش میزان رضایتمندی خدمت‌گیرندگان و استفاده کنندگان از خدمات هر سازمان است. رضایتمندی خدمت‌گیرندگان از مجموعه پیچیده‌ای از عوامل تأثیر می‌پذیرد.

با تصویب قوانین حقوقی در برنامه‌های توسعه و با اصلاحات ساختاری در نظام اقتصادی و اجتماعی کشور، امکانات و فرصت‌های جدیدی را برای جامعه‌ایثارگر در جامعه فراهم آورد که این امر نیازهای جدیدی برای این قشر پدید آورد. برنامه‌های توسعه، تغییر ارزش‌ها و نگرش‌هایی را موجب شد. این تغییر ارزش‌ها و نگرش‌ها به گونه‌ای شامل بخشی از جامعه‌ایثارگری نیز گردید و نهایتاً نارضایتی جامعه‌ایثارگران را موجب گردید. این فرایند با مدل ذیل جهت چگونگی بوجود آمدن نارضایتی در جامعه‌ایثارگر تبیین می‌گردد.

همانگونه که در مدل فوق بیان شده در برنامه‌ریزی‌های توسعه اقتصادی و اجتماعی جهت ارتقاء سطح رفاه و معیشت جامعه ایثارگران با توجه به ضایعات و نقصانها و ناتوانی‌های جسمی و روحی و روانی برجای مانده از دوران دفاع مقدس برای این قشر، قوانین و مقررات جدید با توجه به نیازهای جدید (زمان و مکان بعد از سال ۱۳۶۸) به تصویب رسید. همچنین قوانین حقوقی خاص ایثارگران (با توجه به خاص بودن این گروه

بدلیل وضعیت جسمی و روحی) مثل قانون حالت اشتغال مصوب ۱۳۷۲/۶/۳۰ و قانون تسهیلات اجتماعی و استخدامی مصوب ۱۳۷۴ و قانون تامین مسکن و قانون بیمه و خدمات درمانی و ارتقاء سطح سلامت جانبازان و قانون تفریحی و فرهنگی و تحصیلی و آموزشی و قانون تسهیلات اعتباری بانکها در مجلس شورای اسلامی تصویب و به دولت وقت جهت اجراء ابلاغ گردید که هر کدام بعد از تاخیر چند ساله بدلیل عدم تامین اعتبار بودجه دولت (مانند قانون حالت اشتغال که اجراء آن در سال ۱۳۷۷ بصورت آزمایشی انجام شد) هر چند به صورت ناقص اجراء گردید.

هرکدام از این قوانین تصویب شده از سوی مجلس شورای اسلامی، امکانات و فرصت‌های جدیدی را برای جامعه ایثارگران (حقوق بگیران بنیاد) ایجاد نمود که این امکانات و فرصت‌های جدید تحولاتی را در برخی از قشر جامعه ایثارگر ایجاد نمود که منجر به تغییرات محیطی و تغییر ارزشها شده و نیازهای جدیدی را برای این دسته فراهم نمود و در نهایت به نارضایتی این گروه منجر گردید.

تغییر پایگاه اجتماعی ایثارگران

"از خصوصیات قشربندی اجتماعی این است که دارای پی‌آمدهایی است و در چهار زمینه نمایان می‌شود: ۱- فرصت‌های زندگی ۲- سبک‌های زندگی ۳- الگوهای نهادی رفتار ۳- ارزش‌ها، نگرش‌ها و عقاید" (علی‌بابا، ۱۳۸۷: ص ۱۸) همزمان با ایجاد امکانات و فرصت‌های جدید برای عده‌ای از جامعه ایثارگری که موجب تغییر و ارتقاء این گروه از لحاظ قشربندی از قشر طبقه متوسط و یا پایین به قشر بالاتر جامعه گردید، برخی از ارزش‌ها نیز دگرگون شده و ارزش‌های جدیدی که ناشی از بهبود شرایط اقتصادی و در نتیجه تغییر پایگاه اجتماعی برخی از ایثارگران شده است به وجود آمد.

این موضوع موجب نابرابری‌هایی را در سطح جامعه ایثارگران نموده است که دلیل آن همان با ارزش شدن ثروت و بدنبال آن نمایش ثروت و نهایتاً موجب تغییر ارزش‌ها شده است که موجب تبعات و معضلات و مشکلات اجتماعی در جامعه ایثارگران شده است که از سه جهت مورد بحث و بررسی ما قرار می‌گیرد.

۱- از نظر ارزش‌های کل جامعه و تاثیر آن بر جامعه ایثارگران (جانبازان حقوق بگیر).

۲- عدم سازگاری فرایند توسعه اقتصادی و اجتماعی با جامعه ایثارگران (جانبازان حقوق بگیر بنیاد).

۳- نابرابری در درون جامعه ایثارگران با توجه به دلایل مختلف (جانبازان حقوق بگیر).

از نظر چالمرز جانسون و دیدگاه کارکردگرایان، ارزش‌ها معمولاً دربرگیرنده هنجارها و نقش‌ها می‌باشند، وقتی چنین ارزش‌هایی دیگر قادر به تبیین محیط نباشد نظام اجتماعی وارد دوره‌ای از دشواری‌های بزرگ خواهد شد محیط جدید مستلزم مجموعه‌ای از ارزش‌هاست و همین که ارزش‌ها تعدیل شدند یا محیط خواه از راه تحول تدریجی یا از طریق انقلاب تغییرکرد سیستم بار دیگر به تعادل با موازنه باز می‌گردد و این وضعیتی که در آن ارزش‌ها و محیط با یکدیگر همخوان و هماهنگ می‌شوند. وی با ترسیم مدل ذیل به شرح چگونگی بوجود آمدن نارضایتی پرداخته است.

تغییر محیط تغییر ارزشها نیازها و مطالبات جدید جامعه عدم پاسخ از نظام سیاسی ← نارضایتی افراد جامعه

در مدل فوق، با ورود ارزش‌های جدید در جامعه نیازها و مطالبات جدیدی در جامعه رخ می‌دهد که با عدم پاسخ از سوی نظام سیاسی منجر به نارضایتی افراد آن جامعه و نهایتاً امکان انقلاب و فروپاشی آن گروه و یا اجتماع را خواهد شد. جانسون منابعی را برای تغییر ارزش‌ها بر می‌شمارد:

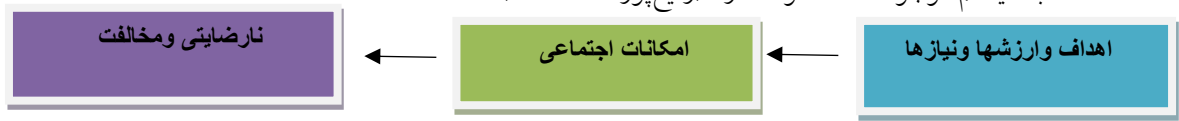
۱- منابع بیرونی تغییر محیط ۲- منابع درونی تغییر محیط ۳- منابع بیرونی تغییر ارزش‌ها ۴- منابع درونی تغییر ارزشها

جانسون منابع تغییر محیط را ورود تکنولوژی و علوم جدید نام می‌برد. در جهان سوم به اصطلاح همان مدرنیزه کردن کشورهای جهان سوم عمل تغییر محیط صورت می‌گیرد یعنی با ورود تکنولوژی و علوم جدید و ابزارآلات و ادوات جدید و افزایش جمعیت و به اصطلاح رفاه نسبی ظاهری (توسعه ظاهری و سطحی در جوامع جهان سوم) ارزش‌های جدید در جامعه ظاهر می‌گردند. با تغییر ارزش‌ها، نیازها و مطالبات جدید افراد جامعه نمود پیدا می‌کند و به دلیل عدم پاسخ مناسب و برآوردن این نیازها و مطالبات جدید در جامعه توسط نظام سیاسی بدلیل محدودیت منابع موجب نارضایتی افراد جامعه و عدم مشروعیت و بی‌اعتباری نظام سیاسی می‌گردد (کوهن، ۱۳۹۰: ۱۶۵).

مرتون معتقد است در جامعه با ثبات بین اهداف و ارزش‌های اجتماعی - فرهنگی و راه‌های پذیرفته شده از سوی عامه مردم برای دستیابی به آنها یک تعادل وجود دارد وقتی این رابطه متعادل بهم بخورد نظم اجتماعی از بین می‌رود و آنومی بوجود می‌آید مثلاً اگر در جامعه ارزش‌های مادی و نیازهای روزافزون به انواع کالاها گسترش یابد اما درآمد افراد برای دستیابی به این کالاها کافی نباشد نارضایتی و رفتارهای آنومیک و مخالف نظام پدید خواهد آمد بدین ترتیب بر اساس نظریه مرتون تا زمانی که اهداف جدید بلند پروازانه‌ای وارد جامعه نشده و ارزش‌ها و نیازهای جدید به مردم تزریق نشده است و مردم با آن مقداری که دارند به اهداف و ارزش‌های سنتی خود می‌رسند و جامعه در حال تعادل خواهد بود اما: ۱- وقتی ارزش‌ها و نیازهای جدید وارد جامعه شوند ۲- مردم آن ارزش‌ها و نیازها را بپذیرند و ۳- مایل به دستیابی به آنها باشند ۴- اما ابزار دستیابی به آنها نداشته

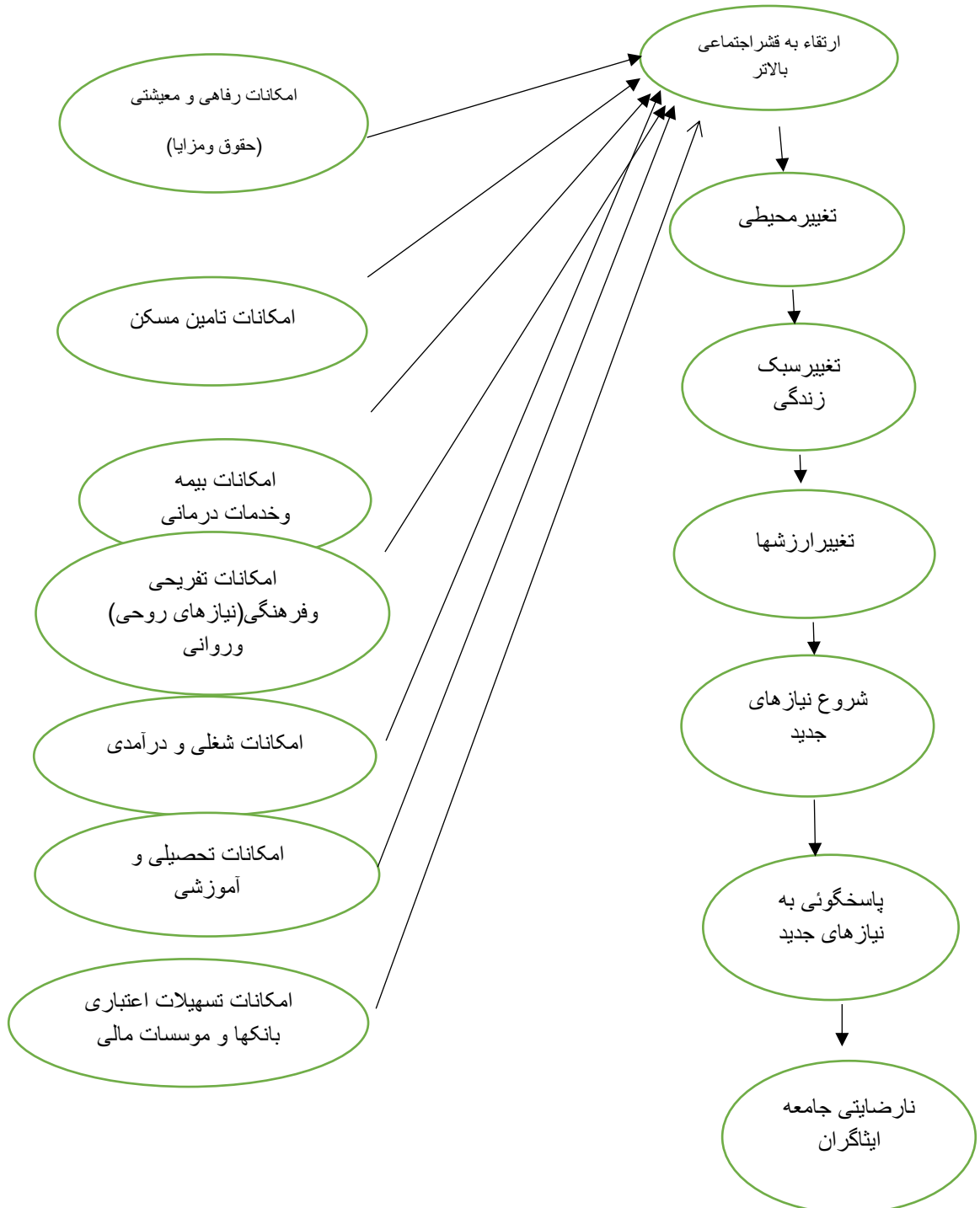
باشند و ۵-راه رسیدن به آن اهداف عملاً برایشان مسدود باشد ۶-احساس نارضایتی می‌کنند و به هراقدام مغایر

با سیستم موجود دست خواهند زد (رفیع پور، ۱۳۸۷: ۳۶).

در مدل ذیل چگونگی این تغییرات ترسیم شده است.

فرایند چگونگی تغییر محیط جامعه ایثارگران

مفهوم توسعه:

مفهوم توسعه ابتدا به معنی رسیدن به برخی از اهداف طبق یک برنامه‌ریزی، تلقی می‌شد، این مفهوم در زیست‌شناسی به مراحل تکامل بیولوژیکی موجوداتی از قبیل درخت (تبدیل از دانه به درخت) به کارگرفته می‌شد و بعدها نیز در نظریه تکامل داروین وجه مثبت‌تری پیدا کرد (حس^{۱۲}، ۱۹۹۲: ۱۵). توسعه فقط به کاربری نظریه‌های توسعه و مدل‌های رشد نیست بلکه توسعه محصولی است که دستیابی به آن، نیازمند سخت‌کوشی، خلاقیت، ابتکار و صرف وقت است. توسعه فرایندی تحولی است از این‌رو شناخت مردم، فرهنگ، تاریخ، مذهب، اعتقادات، نگرش‌ها و احساسشان مساله بسیار مهمی است (کامران^{۱۳}، ۱۹۸۷: ۲۶۷).

در این بین نظریه نوسازی به الگویی از توسعه توجه دارد که در آن جوامع در حال توسعه قادرند مسیر توسعه را همانند جوامع توسعه‌یافته طی کنند. نظریه وابستگی برخلاف نظریه نوسازی، الگو قراردادن مسیر کشورهای توسعه‌یافته از جانب کشورهای در حال توسعه را امری اشتباه دانسته و چنین مسیری را منتهی به اقتصاد وابسته در این کشورها و الگوی نظام اقتصادی مرکز یا پیرامون می‌داند که کشورهای صنعتی در مرکز این اقتصاد قرار گرفته‌اند و کشورهای در حال توسعه در پیرامون آن جای می‌گیرند به گونه‌ای که به کاربردن تکنولوژی و فنونی که در کشورهای توسعه یافته تولید شده است بدون توجه به شرایط کشورهای توسعه‌نیافته، عامل تحرک توسعه اقتصادی آنها نبوده و نوسازی محسوب نمی‌شود، بلکه فقط جابه‌جا کردن آن تکنولوژی است (مایرون وینر، ۱۳۴۹، ص ۳۵۶). در نظریه نظام جهانی والرشناین^{۱۴} (۲۰۰۴) نیز دولت در سه مرکز پیرامون و شبه پیرامون قابل بررسی هستند. در جریان نوسازی ساختارهای سنتی و ارزش‌های آن تغییر یافته و جای خود را به ارزش‌های جدید می‌دهند. سنت‌ها در فرایند نوسازی یا جای خود را باید واگذارند و یا در وضعیت مدرن مستحیل شوند. همچنین تغییر در یک حوزه فعالیت تغییرات قابل توجهی را در دیگر حوزه‌ها موجب خواهد شد، برای مثال تغییر در نهاد خانواده و تمایز ساختاری در آن موجب ایجاد تغییر در نهاد آموزش و پرورش، نهاد اقتصاد و... خواهد شد و تغییرات به صورت درون‌زا به وقوع خواهد پیوست (ی، سو، ۱۳۷۸، صص ۴۸-۵۱).

این نوع برنامه‌های اقتصادی و اجتماعی و رفاهی که با نام توسعه و الگوبرداری از جامعه غرب در کشور ما ترویج شده که با ارزش‌ها و باورها و فرهنگ جامعه غربی تهیه و تنظیم و پیاده‌سازی شده است، تنها عامل اقتصاد بعنوان عامل اصلی، و برای بدست آوردن هرچه بیشتر پول و ارتقاء به طبقه اجتماعی بالاتر به هر طریق ممکن تا مرز له‌شدن قشر پایین جامعه، بطوریکه قشر یا دهک پایین جامعه هر روز فقیر و فقیرتر و همچنین

¹² Hass

¹³ Kamran

¹⁴ wallerstein

قشر یا دهک بالای جامعه هم هرروز فقیر و فقیرتر شده بطوریکه در جامعه ایران فقر و نابرابری از بالا به پایین در حال گسترش می‌باشد (رفیع‌پور، ۱۳۸۷: ۵۵۳).

آزمون فرضیه‌ها:

۱- به نظر می‌رسد میان ارائه خدمات، امکانات و امتیازات ایثارگران با رضایتمندی ایثارگران رابطه وجود دارد.

از میان تعداد ۳۸۴ نفر جانباز در خصوص این فرضیه سوال شد که نتایج آن به این شرح است:

خلاصه مدل رگرسیون ارائه خدمات و امکانات ایثارگری با رضایتمندی ایثارگران

خطای معیار برآورد	مجدور ضریب همبستگی تعدیل شده	ضریب	مجدور همبستگی	ضریب همبستگی
11.54756	.065		.068	.260

جدول فوق ضریب همبستگی، مجدور ضریب همبستگی یا ضریب تعیین را نشان می‌دهد به گونه‌ای که میزان همبستگی بین دو متغیر (ارائه خدمات و امکانات با رضایتمندی) ۰/۲۶ و در سطح ۰/۰۰۰ معنی‌دار را نشان می‌دهد. همچنین ضریب تعیین بیانگر این است که ۶ درصد از تغییرات متغیر وابسته بیانگر رضایتمندی ایثارگران توسط متغیر مستقل ارائه خدمات و امکانات ایثارگری است. بنابراین رابطه مستقیم و مثبت بین دو متغیر وجود دارد و شدت ارتباط این دو متغیر (۰/۲۶) در سطح پایینی ارزیابی می‌شود و حکایت از نارضایتی ایثارگران از ارائه خدمات و امکانات دارد. نتایج داده‌ها نشان می‌دهد؛ هراندازه خدمات و امکانات و امتیازات اجتماعی ایثارگری بیشتر می‌شود رضایتمندی ایثارگران افزایش می‌یابد اما انتظار این است به هر اندازه که ارائه امکانات و خدمات امتیازات اجتماعی افزایش می‌یابد به همان نسبت میزان رضایتمندی اجتماعی جانبازان افزایش یابد اما مشاهده می‌شود که رضایتمندی جانبازان به نسبت خدمات و امکانات اجتماعی بسیار پایین و شدت همبستگی بین رضایتمندی و ارائه خدمات و امکانات به جانبازان بسیار پایین قابل ارزیابی است، بنابراین حکایت از نارضایتی ایثارگران از ارائه خدمات و امکانات و امتیازات اجتماعی دارد. بنابراین با نظریه چالمرز جانسون که می‌گوید "منابع تغییر محیط (درونی و بیرونی) موجب منابع تغییر ارزش‌ها (درونی و بیرونی) و منابع تغییر ارزش‌ها موجب تولید مطالبات و نیازهای جدید در جامعه و عدم دسترسی افراد جامعه به این نیازها و مطالبات جدید بدلیل عدم پاسخگویی نظام، موجب تضاد و نارضایتی کل افراد جامعه خواهد شد"، همخوانی دارد.

میزان ضرایب متغیرهای مستقل بر حسب مقادیر استاندارد و غیر استاندارد

متغیر مستقل	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده	t	سطح معنی داری
	B	خطای معیار			
مقدار ثابت	37.770	4.688		8.057	.000
ارائه خدمات و امکانات ایثارگری	.839	.160	.260	5.255	.000

همبستگی بین ارائه خدمات و امکانات ایثارگری با رضایتمندی ایثارگران نشان داد که، ارائه خدمات و امکانات ایثارگری با میزان بتای ۰/۲۶ قدرت تبیین متغیر وابسته را به صورت مستقیم و مثبت دارد. با ارائه خدمات و امکانات ایثارگری، رضایتمندی ایثارگران افزایش می‌یابد. سطح پایین پیش‌بینی، حکایت از نارضایتی ایثارگران از ارائه خدمات و امکانات را دارد.

۲- به نظر می‌رسد میان اعتقادات مذهبی و باورها و ارزش‌های قدیمی با رضایتمندی ایثارگران رابطه وجود دارد.

خلاصه مدل رگرسیون اعتقادات مذهبی با رضایتمندی ایثارگران

ضریب همبستگی	مجذور ضریب همبستگی	ضریب	مجذور ضریب همبستگی تعدیل شده	خطای معیار برآورد
.470	.221		.219	10.57802

مطابق جدول، ضریب همبستگی این دو متغیر ۰/۴۷۰ و در سطح ۰/۰۰۰ معنی‌دار است و رابطه مستقیم و مثبت بین دو متغیر وجود دارد و شدت ارتباط این دو متغیر (۰/۴۷) در سطح پایینی ارزیابی می‌شود. به عبارت دیگر هر اندازه اعتقادات مذهبی بیشتر می‌شود، رضایتمندی ایثارگران افزایش می‌یابد و با کاهش اعتقادات و ارزش‌ها و باورها رضایتمندی جانبازان کاهش می‌یابد.

۳- به نظر می‌رسد میان اوقات فراغت و بی‌کاری با رضایتمندی ایثارگران رابطه وجود دارد.

خلاصه مدل رگرسیون اوقات فراغت و بیکاری با رضایتمندی ایثارگران

خطای معیار برآورد	مجذور ضریب همبستگی تعدیل شده	مجذور ضریب همبستگی	ضریب همبستگی
11.83732	.022	.025	.158

در جدول، ضریب همبستگی این دو متغیر $0/158-$ و در سطح $0/000$ معنی دار است و رابطه معکوس و منفی بین دو متغیر نشان می‌دهد. شدت ارتباط این دو متغیر ($0/15$) در سطح پایینی ارزیابی می‌شود و حکایت از نارضایتی ایثارگران از اوقات فراغت و بیکاری دارد. به عبارت دیگر هر اندازه اوقات فراغت و بیکاری بیشتر می‌شود، رضایتمندی ایثارگران کمتر است. این فرضیه با نظریه هابرماس که می‌گوید "با عقلانیت ابزاری (ایدئولوژی دروغین) موجب افزایش سطح رفاه عمومی و با افزایش سطح رفاه عمومی جامعه کسر از مشروعیت یا بحران مشروعیت نظام که متعاقباً نارضایتی و اعتراض کل افراد جامعه را بدنبال دارد"، قابلیت همخوانی دارد.

میزان ضرایب متغیرهای مستقل بر حسب مقادیر استاندارد و غیر استاندارد

متغیر مستقل	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده	t	سطح معنی داری
	B	خطای معیار			
مقدار ثابت	80.371	5.859		13.718	.000
اوقات فراغت و بیکاری	-.156	.050	-.158	-3.125	.002

همبستگی بین اوقات فراغت و بیکاری با رضایتمندی ایثارگران نشان داد که، اوقات فراغت و بیکاری با میزان بتای $0/15-$ قدرت تبیین متغیر وابسته را به صورت معکوس و منفی دارد. با اوقات فراغت و بیکاری، رضایتمندی ایثارگران کاهش می‌یابد. سطح پایینی پیش‌بینی، حکایت از نارضایتی ایثارگران از اوقات فراغت و بیکاری را دارد.

۴- به نظر می‌رسد بین احساس محرومیت نسبی با رضایتمندی ایثارگران رابطه وجود دارد. در جدول، ضریب همبستگی این دو متغیر $0/209-$ و در سطح $0/000$ معنی دار است و رابطه معکوس و منفی بین دو متغیر وجود دارد شدت ارتباط این متغیر ($0/20$) در سطح پایینی ارزیابی می‌شود و حکایت از نارضایتی ایثارگران از احساس محرومیت نسبی دارد. به عبارت دیگر هر اندازه احساس محرومیت نسبی بیشتر می‌شود، رضایتمندی ایثارگران کاهش می‌یابد. لذا با نظریه گور که می‌گوید "اگر افراد جامعه احساس محرومیت نسبی نمایند و اگر این

احساس شدید و عمیق و در عین حال در سطح وسیعی (بین تعداد زیادی) افراد جامعه وجود داشته باشد در آنصورت کل افراد جامعه احساس نارضایتی می‌نمایند" همخوانی دارد.

میزان ضرایب متغیرهای مستقل بر حسب مقادیر استاندارد و غیر استاندارد

متغیر مستقل	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده	t	سطح معنی داری
	B	خطای معیار			
مقدار ثابت	75.863	3.323		22.827	.000
احساس محرومیت نسبی	-.297	.071	-.209	-4.176	.000

همبستگی بین احساس محرومیت نسبی با رضایتمندی ایثارگران نشان داد که، احساس محرومیت نسبی با میزان بتای ۰/۲۰- قدرت تبیین متغیر وابسته را به صورت معکوس و منفی دارد. با احساس محرومیت نسبی، رضایتمندی ایثارگران کاهش می‌یابد. سطح پایینی پیش بینی، حکایت از نارضایتی ایثارگران از احساس محرومیت نسبی را دارد.

۵- به نظر می‌رسد بین ارتقاء ایثارگران به جایگاه اجتماعی بالاتر با رضایتمندی ایثارگران رابطه وجود دارد. در جدول، ضریب همبستگی این دو متغیر ۰/۱۲۳- و در سطح ۰/۰۰۰ معنی‌دار است و رابطه معکوس و منفی بین دو متغیر وجود دارد. شدت ارتباط این دو متغیر (۰/۱۲) در سطح پایینی ارزیابی می‌شود. به عبارت دیگر هر اندازه ارتقاء ایثارگران به جایگاه اجتماعی بیشتر می‌شود، رضایت اجتماعی (رضایتمندی) نیز کمتر می‌شود.

میزان ضرایب متغیرهای مستقل بر حسب مقادیر استاندارد و غیر استاندارد

متغیر مستقل	ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده	t	سطح معنی داری
	B	خطای معیار			
مقدار ثابت	56.622	2.364		23.951	.000
ارتقاء ایثارگران به جایگاه اجتماعی	-.355	.146	-.123	-2.424	.016

همبستگی بین ارتقاء ایثارگران به جایگاه اجتماعی با رضایتمندی ایثارگران نشان داد که، ارتقاء ایثارگران به جایگاه اجتماعی با میزان بتای ۰/۱۲- قدرت تبیین متغیر وابسته را به صورت معکوس و منفی دارد. با ارتقاء ایثارگران به جایگاه اجتماعی، رضایتمندی ایثارگران کاهش می‌یابد.

۶- به نظر می‌رسد بین ایجاد توقعات کاذب و احساس نیاز جدید با رضایتمندی ایثارگران رابطه وجود دارد. ضریب همبستگی این دو متغیر در جدول ۰/۱۰۸- و در سطح ۰/۰۰۰ معنی‌دار است و رابطه معکوس و منفی بین دو متغیر وجود دارد و شدت ارتباط این دو متغیر (۰/۱۸) در سطح پایینی ارزیابی می‌شود و حکایت از نارضایتی ایثارگران از ایجاد توقعات کاذب و احساس نیاز جدید دارد. به عبارت دیگر هر اندازه ایجاد توقعات کاذب (احساس نیاز جدید) بیشتر می‌شود، رضایتمندی ایثارگران نیز کاهش می‌یابد. این فرضیه با نظریه دیویس (منحنی J) که می‌گوید "پس از یک مرحله رشد اقتصادی یک دوران رکود بوجود می‌آید در مرحله رشد اقتصادی انتظارات جدید بوجود می‌آید اما انتظارات و احساس نیاز جدید نمی‌ایستد ولی امکانات واقعی به زودی می‌ایستد و این موضوع موجب نارضایتی و اعتراض کل افراد جامعه خواهد شد" قابلیت همخوانی دارد.

میزان ضرایب متغیرهای مستقل بر حسب مقادیر استاندارد و غیر استاندارد

سطح معنی داری	t	ضرایب استاندارد شده	ضرایب استاندارد نشده		متغیر مستقل
			B	خطای معیار	
.000	39.390		1.661	65.428	مقدار ثابت
.035	-2.115	-.108	.477	-1.009	ارتقاء ایثارگران به جایگاه اجتماعی

همبستگی بین ایجاد توقعات کاذب و احساس نیاز جدید با رضایتمندی ایثارگران نشان داد که، ایجاد توقعات کاذب و احساس نیاز جدید با میزان بتای ۰/۱۰- قدرت تبیین متغیر وابسته را به صورت معکوس و منفی دارد. با ارتقاء ایجاد توقعات کاذب و احساس نیاز جدید، رضایتمندی ایثارگران کاهش می‌یابد. سطح پایین پیش‌بینی، حکایت از نارضایتی ایثارگران از ایجاد توقعات کاذب و احساس نیاز جدید را دارد.

پیشنهادات:

۱- ارزش‌ها، باورها و اعتقاد به ایثار و از خودگذشتگی همراه با ارزش‌های معنوی و الهی که ریشه در فرهنگ جامعه اسلامی دارند، بستر بسیار مناسبی جهت توسعه و پیشرفت در جامعه را فراهم می‌آورد. اگر این ارزش‌ها

و باورها کم‌رنگ شود حرکت جامعه بسیار کند شده و توانایی پیشرفت را از دست خواهد داد. بنابراین چنین فرهنگی نیازمند به تبلیغ و پررنگ‌تر کردن چنین است.

۲- ارزش‌های انقلابی که باعث پیروزی بزرگ انقلاب اسلامی شد خصوصاً ارزش‌هایی همچون ایثار، شهادت، فداکاری و از خود گذشتگی در راه حفظ میهن و آرمان‌های ملی و مذهبی در جامعه از طریق رسانه‌ها و نمادها و مکان‌ها نمایان شده و بخشی از برنامه‌های صدا و سیما جهت تبلیغ ارزش‌های ایثارگری می‌تواند در این زمینه مؤثر واقع شود.

۳- ارائه خدمات، امکانات و امتیازات ایثارگری بصورت قاعده‌مند و شفاف در اختیار جامعه ایثارگری قرار داده شود و در قالب و قاعده این تعاریف، خدمات ایثارگری با یک نرم منظم تعریف شده و قاعده‌مند، مطابق شاخص‌های ایثارگری (درصد و ضایعات جانبازی) از پایین‌ترین شاخص‌های ایثارگری شروع و در بالاترین شاخص‌های ایثارگری پایان پذیرد و بعنوان مثال آن فردی که پایین‌ترین شاخص ایثارگری را دارد بداند که چقدر می‌بایست از بنیاد خدمات و امکانات دریافت نماید و از حق و حقوق خود بعنوان ایثارگر محروم نماند.

۴- علاوه بر شاخص درصد جانبازی بابت ضایعات جسمی و روحی جانبازان، شاخص‌های دیگری مانند سنوات حضور در جبهه و جنگ (مثل رزمندگان بدون ضایعات جسمی) نیز می‌تواند برای ارائه خدمات و امکانات ایثارگری در نظر گرفته شود. بلکه حتی ترکیب و تلفیقی از این دو شاخص بعنوان مبنای ارائه خدمات و امکانات ایثارگری لحاظ شود.

۵- ارائه خدمات و امکانات ایثارگری مطابق با طبقه، گروه اجتماعی، منطقه محل سکونت و محرومیت از امکانات (مناطق کمتر توسعه یافته) یا همان ضریب توسعه‌ای تعریف شود تا از ایجاد نابرابری در جامعه جلوگیری شود.

۶- ثبت دقیق ارائه خدمات و امکانات ایثارگری و ایجاد بانک اطلاعاتی از خدمات و امکانات ارائه شده به ایثارگران در جهت جلوگیری از تکرار ارائه خدمات و امکانات ایثارگری پیشنهاد می‌شود.

۷- به نظر می‌رسد ارائه خدمات و امکانات به ایثارگران به تنهایی کافی نبوده و حفظ شأن و کرامت انسانی و ارج نهادن به ایثار و فداکاری ایثارگران بزرگترین هدیه از سوی کارگزاران و مجریان و نهادهای مربوطه است و این امر می‌تواند در تبلیغ روحیه ایثار و از خود گذشتگی در جامعه مؤثر واقع شده و رضایت خاطر این قشر را فراهم نماید.

۱. رفیع پور، فرامرز (۱۳۸۷)، توسعه و تضاد، تهران، شرکت سهامی انتشار، چاپ هفتم.
۲. طاهری، اعظم و قاسمی، وحید و کیانپور، مسعود (۱۳۹۴)، تأثیر تسهیلات ویژه فرزندان شاهد و اینثارگر بر عدالت اجتماعی ادراک شده (مطالعه موردی شهر اصفهان)، نشریه رفاه اجتماعی، زمستان ۱۳۹۴، شماره ۵۹ صفحات ۲۵۲-۲۲۱.
۳. مرادی، اعظم و عابدی، احمد (۱۳۸۹)، فراتحلیل تحقیقات انجام شده پیرامون میزان سازگاری خانوادگی خانواده‌های شاهد و اینثارگر، نشریه خانواده پژوهی، دوره ۶، شماره ۲۲، صص ۲۱۰-۱۹۳.
۴. علی‌بابا، یحیی (۱۳۸۷)، قشربندی اجتماعی، همدان، انتشارات نورعلم، چاپ اول.
۵. کوهن، آلوین استانفورد (۱۳۹۰) تئوری‌های انقلاب ترجمه علیرضا طیب، تهران، نشر قومس، چاپ هفدهم.
۶. -کلاتری، خلیل (۱۳۷۷) "مفهوم و معیارهای توسعه اجتماعی" اطلاعات سیاسی-اقتصادی ازکیا (۱۳۷۹). جامعه‌شناسی توسعه، چاپ دوم، تهران: نشرکلمه
۸. فوکویاما، فرانسیس (۱۳۷۹) پایان نظم: بررسی سرمایه اجتماعی و حفظ آن، ترجمه غلامعباس توسلی، تهران، چاپ اول، نشرجامعه ایرانیان
۹. مایرون وینر، فرانکلین (۱۳۴۹). نوسازی جامعه: چند گفتاردر شناخت دینامیسم رشد. ترجمه رحمت اله مقدم مراغه ای، چاپ سوم
۱۰. سو، ی. آلوین (۱۳۹۳)، تغییر اجتماعی و توسعه، ترجمه محمود حبیبی، تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی، چاپ هشتم.
۱۱. سایت مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی
<https://rc.majlis.ir/fa/law/show/115520>
۱۲. کاتلر، فلیپ و آرمسترانگ، گری (۱۳۹۰) اصول بازاریابی جلد اول، مترجم علی پارسیان تهران، ناشرجهان نو، ادبستان چاپ سوم.
۱۳. اصغری، فیروزه (۱۳۹۴)، رضایت شغلی اعضای هیأت علمی در ایران، فصلنامه برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، شماره ۲۴، صص ۱۹۵-۲۳۰.
۱۴. کی‌نیا، فرزین (۱۳۸۲)، بررسی فراوانی انواع اختلالات روانی در جانبازان و معلولین شهر کرمان، پایان نامه دکتری، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کرمان.
۱۵. Hass, Michael (1992) Polity and Society, Philosophical Underpinnings of Social Science Paradigms, PRAEGER, New York and London.

Kamran, Mofid (1987), Development planning in Iran: From monarchy to Islamic Republic. Cambridge, Middle East & North African Studies Pres, Limited.

Wallerstein, Immanuel (2004) World-systems Analysis. In World System History, ed. George Modelski, in Encyclopedia of Life Support Systems (EOLSS), Developed under the Auspices of the UNESCO, Eolss Publishers, Oxford, UK.

Maslow, A. H. (1943), A theory of human motivation, Psychological Review, July, 370-396.

Hoppock, R. (1935) **Job Satisfaction**. New York: Harper.

Herzberg, F., Mausner, B., and Syderman, B.S (1959) **The Motivation to Work**, (2nd Ed.), New York: John Wiley and sons.

Locke, E. A. (1976). **The Nature and Causes of Job Satisfaction**. In

Dunnette, M.D. (Ed.), Handbook of the Industrial and Organizational Psychology. Chicago: Rand McNally.

Spector, P.E. (1997). **Job satisfaction: Application, assessment, causes and consequences**, Thousand Oaks, CA, Sage Publications, Inc.

Armstrong. (2006). **A Handbook of Human Resource Management Practice**. Tenth Edition, Kogan Page Publishing, London.

24-Cohen, D. and Prusak, L. (2001) In good company how social capital make organizations work. In Vilanova & Josa (2003) Social capital as a managerial phenomenon. Tampere university Technology